

O'zbekiston Respublikasi
Sog'liqni saqlash vazirining
2025 yil "23" iyundagi
180-sonli buyrug'iga
ilova

«BOLALARDA YuQUMLI DIAREYALAR» NOZOLOGIASI BO'YICHA TIBBIY XIZMAT KO'RSATISH MILLIY KLINIK STANDARTI

Toshkent - 2025 yil

«KELISHILGAN»

RJENTYUPK ATM direktori
B.M. Tadjiyev

2025 yil

«BOLALARDA YUQUMLI DIAREYALAR» NOZOLOGIYASI BO‘YICHA MILLIY STANDARTLAR

TOSHKENT 2025

**MILLIY KLINIK STANDART NOZOLOGIYA SINING NOMI (KODI), TASHXISLASH VA DAVOLASHGA JALB ETILADIGAN
MUTAXASSISLAR NOMI**

XKT-10/11 bo'yicha kodlanishi:	Nozologik nomlanishi:	Nozologiya bo'yicha ambulatoriya sharoitida tashxislash uchun jalb etiladigan mutaxassislar		Nozologiya bo'yicha statsionar sharoitda tashxislash va davolash uchun jalb etiladigan mutaxassislar	
		Asosiy nazorat qiluvchi mutaxassis		Qo'shimcha jalb etiladigan mutaxassislar	
		Asosiy nazorat qiluvchi mutaxassis	Qo'shimcha jalb etiladigan mutaxassislar	Asosiy nazorat qiluvchi mutaxassis	Qo'shimcha jalb etiladigan mutaxassislar
A00	Vabo	- Oilaviy shifokor, infeksionist	Pediatr Gastroenterolog -	- infeksionist	Gastroenterolog Nevropatolog
A01	Vibrio bakteriyalarining turlari				
A02	keltirib chiqargan ichak				
A03	infeksiyalari				
A04	Shigella bakteriyalarining turlari				
A05	keltirib chiqargan ichak				
A06	infeksiyalari				
A07	<i>Escherichia</i>				
A08	<i>coli</i> bakteriyalarining turlari				
A09	keltirib chiqargan ichak				
A21	infeksiyalari				
A22	<i>Clostridium difficile</i>				
A23	bakteriyalarining turlari keltirib				
A40	chiqargan ichak infeksiyalari				
	<i>Yersinia enterocolitica</i>				
	bakteriyalarining turlari keltirib				
	chiqargan ichak infeksiyalari				
	<i>Campylobacter</i>				
	bakteriyalarining turlari keltirib				
	chiqargan ichak infeksiyalari				
	<i>Qorin tifi</i>				
	Paratif				

Boshqa salmonellar chaqirgan infeksiyalar Astroviruslar chaqirgan Gastroenterit Rotavirusli gastroenterit Noroviruslar chaqirgan enterit Qo'zg'atuvchi aniqlanmagan gastroenterit yoki kolit <u>MKB 11 – 01</u> <u>Ayrim yuqumli va parazitari kasalliklar (A00-B99)</u> https://icd.who.int/en					
---	--	--	--	--	--

«BOLALARDA YUQUMLI DIAREYALAR» NOZOLOGIYASI BO'YICHA TASHXISLASH, DAVOLASH, REABILITATSIYA VA DISPANSERIZATSIYA TADBIRLARI

Diagnostik tadbirlar	Tibbiy xizmatlar nomi	Tibbiy yordam ko'rsatish darajasi va turi bo'yicha					Xizmat ko'rsatish yoki tekshiruvni o'tkazish minimal soni	Davolash muddati
		Ambulator yordam		Statsionar yordam*				
		OShP/OP	OShP/OP	Tuman (shahar) shifoxonalari	Viloyat darajasidagi tibbiyot muassasalari	Respublika darajasidagi tibbiyot muassasalari		
Asosiy mutaxassis (shifokor) maslahati	1. Shikoyati va anamnez (kasallik va hayot anamnezini yig'ish)	+	+	+	+	+	Har gal qabul jarayonida	5-10 kun
	2. Ob'ektiv ko'rik	+	+	+	+	+	Xar kuni kasalxonadan chiqarilgungacha	5-10 kun
	3. Fizikal va klinik tekshiruv	+	+	+	+	+	Har gal qabul jarayonida	5-10 kun
	4. Vrach infeksiyalar tomonidan kundalik kuzatuv va o'rta va kichik tibbiyot xodimi tomonidan muolajalar va parvarish parvarish	+	+	+	+	+	Xar kuni kasalxonadan chiqarilgungacha	5-10 kun
	5. Bolalarda suvsizlanish darajasi va	+	+	+	+	+	Xar kuni	5-10 kun

	og'irligini baholash						kasalxonadan chiqarilgungacha	
	6. Bolalarda intoksikatsiya darajasi va og'irligini baholash	+	+	+	+	+	Xar kuni kasalxonadan chiqarilgungacha	5-10 kun
Izoh:								
Mutaxassis (shifokor) maslahati (qo'shimcha)	1. Shikoyati va anamnez (kasallik va hayot anamnezini yig'ish)	+	+	+	+	+	Ko'rsatmaga asosan	
	2. Ob'ektiv ko'rik	+	+	+	+	+	Ko'rsatmaga asosan	
	7. Fizikal va klinik tekshiruv	+	+	+	+	+	Ko'rsatmaga asosan	
	8. Bolalarda suvsizlanish darajasi va og'irligini baholash	+	+	+	+	+		
	9. Bolalarda intoksikatsiya darajasi va og'irligini baholash	+	+	+	+	+		
Izoh: (ko'rsatmaga muvofiq) bemorda qo'shimcha boshqa yoki yondosh kasalliklari aniqlangan holatda, ko'rsatmaga muvofiq Milliy klinik protokollarda keltirilgan boshqa tegishli tor doiradagi mutaxassislarning ko'rigi o'tkazilishi talab etiladi; kasallikni asoratlangan holatida murojaat bo'lsa va/yoki aniqlansa, shuningdek jarrohlik amaliyotiga ko'rsatma bo'lgan holatlarda shoshilinch jarrox konsultatsiyasi o'tkaziladi, bemor holatiga qarab shifoxonaga statsionar davoga va/yoki jarroxlik amaliyotini o'tkazish uchun yo'naltiriladi.								
Основные лабораторные исследования	1. Umumiy qon tahlili leykoformula bilan	+	+	+	+	+	Har galgi davodan oldin va ko'rsatma asosida	-
	2. Biokimyoviy qon taxlili: (glyukoza, mochevina, kreatinin, umumiy oqsil, bilirubin, AST, ALT, SRO) ko'rsatma asosida			+	+	+		-
	3. Qonda amilaza (ko'rsatma asosida)							
	4. Qonda prokalsitoninni (ko'rsatma asosida) aniqlash							
	5. Qonda elektrolitlar miqdori (natriy, kaliy, kalsiy)			+	+	+		
	6. AVO tizim bo'yicha qon guruhin aniqlash			+	+	+		-
	7. Rezus-faktorni aniqlash (ko'rsatma asosida)			+	+	+		-
	8. Siydikning umumiy (klinik) tahlili	+	+	+	+	+		-
	9. Koprogramma	+	+	+	+	+		-
	10. Najasni yashirin qonga tekshirish			+	+	+		

	11. Immunogxromatografik usul. Ekspress test - yuqumli ichak kasalliklari qo'zg'atuvchilarining antigenlarini aniqlash maqsadida (shigellez, salmonellez, kampilobakter, kloristridium) va virus etiologiyali (enterovirus, norfolk adenovirus, astrovirus, noravirus, rotavirus va sodda hayvonlar)	+	+	+	+	+		
	12. Najas/qusuq yoki oshqozon yuvindisini bakteriologik tekshirish			+	+	+		-
	13. Najasni bakteriologik ekish: F –A00 (vabo) ko'rsatma asosida.			+	+	+		-
	14. Polimeraz zanjir reaksiyasi (O'II skrin)-bakterial (shigellyoz, salmonellyoz, kampilobakter, kloristridium va b.) va virus etiologiyali (enteroviruslar, norfolk adenovirus, astrovirus, norovirus va rotavirus) ichak infeksiyalarining DNK/RNKsini aniqlash			+	+	+		-
	15. IFA / najasda enterovirus va rotaviruslarning antigenini aniqlash (zarur hollarda);			+	+	+		-
	16. qon va siydikni bakteriologik tekshirish - patogen/shartli patogen florani ajratish (isitma 5 kundan ortiq bo'lganda).			+	+	+		-
Izoh:								
Qo'shimcha laborator tekshiruvlar	Qo'shimcha tahlililar. Qon va siydikning bakteriologik tekshiruvi - patogen/shartli patogen florani ajratish (5 kundan ortiq isitmada)			+	+	+	ko'rsatma asosida	-
	Koagulogramma- ko'rsatma asosida			+	+	+	ko'rsatma asosida	-
Izoh:								

Qo‘shimcha instrumental tekshiruvlar	1.Qorin bo‘shlig‘i a‘zolari UTTsi*							-
	2. Kichik chanoq a‘zolari UTTsi*							-
	3.EKG							-
	4. Qorin bo‘shlig‘i a‘zolari umumiy rentgenografiyasi*							-
	5. KT- kolonoskopiya *							-

Izoh:

* (ko‘rsatmaga muvofiq)

*** STATIONAR DAVOGA KO‘RSATMA:**

kasallikning suvsizlanish va intoksikatsiya bilan kechayotgan barcha shakllari, bolaning yoshidan qat‘i nazar, ko‘p tarmoqli shifoxona huzuridagi yuqumli kasalliklar stacionari yoki yuqumli kasalliklar bo‘limiga yotqiziladi;

Oral regidratatsiya bo‘limida ambulator davolash samarasiz bo‘lgan yoki uni o‘tkazish imkoni bo‘lmagan hollarda, bolani ixtisoslashtirilgan stacionarga yotqizish masalasi ko‘rib chiqiladi.

yoshidan qat‘i nazar, og‘ir suvsizlanish bilan kechayotgan kasallikning barcha shakllari og‘ir gastroenterit bilan og‘rigan bolalar (36 oygacha) intensiv terapiya yoki reanimatsiya bo‘limiga yotqiziladi.

Shoshilinch kasalxonaga yotqizish uchun ko‘rsatmalar

- O‘IIning og‘ir va o‘rta og‘ir shakllari bo‘lgan (36 oygacha) bolalar;
- kasallikning barcha shakllari qayd etilgan ikki oylikkacha bo‘lgan bolalar;
- bolaning yoshidan qat‘i nazar, og‘ir suvsizlanish bilan kechadigan kasallikning turli shakllari;
- har qanday darajadagi suvsizlanish bilan kechuvchi cho‘zilgan diareyalar;
- shigellezning surunkali shakllari (qo‘zish davrida);
- og‘irlashgan premorbid fon (chala tug‘ilish, surunkali kasalliklar va b.);
- <3 oylik bolalar uchun isitma > 38°S yoki 3 oydan 36 oygacha bo‘lgan bolalar uchun > 390°S;
- ifodalangan diareya sindromi (tez-tez va sezilarli hajmdagi najas);
- doimiy (takroriy) qusish;
- Gemokolit
- 48 soat davomida ambulator davolanishning samarasizligi;
- gemodinamika buzilishi, a‘zolar funksiyasi yetishmovchiligi bilan kechadigan og‘ir yuqumli kasallikning klinik simptomokompleksi;
- uyda tegishli parvarishni ta‘minlay olmaslik (ijtimoiy muammolar).

Epidemiologik ko‘rsatmalarning mavjudligi:

- bemorning yashash joyida epidemiyaga qarshi zarur rejimga rioya qilishning imkoni yo‘qligi (ijtimoiy jihatdan notinch oilalar);
- epidemiologik ko‘rsatmalar ("yopiq" muassasalarda kun davomida bo‘ladigan, ko‘p bolali oilalarning farzandalari va h.k.);
- tibbiyot tashkilotlarida, maktab-internatlarda, bolalar uylarida, sanatoriylarda, nogironlar uchun internat uylarida, yozgi sog‘lomlashtirish tashkilotlarida, dam olish uylarida kasallanish hollari.

«BOLALARDA YuQUMLI DIAREYaLAR» NOZOLOGIYasi BO'YICha (MEDIKAMENTOZ DAVO)

Davolash tadbirlari (asosiy medikamentoz davo)		Shoshilinch va tez tibbiy yordam ko'rsatish darajasi va turi bo'yicha					O'rtacha sutkalik dozirovkasi	Bir kurslik dozirovka
		Ambulator yordam		Statsionar yordam				
Dori-vositaning (xalqaro patentlanmagan) nomi	Dori-vositaning dozirovkasi va qo'llanilishi	OShP/OP	KTMP	Tuman (shahar) shifoxonalari	Viloyat darajasidagi tibbiyot muassasalari	Respublika darajasidagi tibbiyot muassasalari		
Suv-elektrolit muvozanatiga ta'sir etuvchi eritmalar (peroral regidratatsion vositalar) Og'iz orqali qabul qilish uchun regidratantlar (dekstroza+kaliy) natriy xlorid+ xlorid+natriy sitrat	Ichish uchun eritma tayyorlash uchun kukun (soatiga har bir kg tana vazniga 20 ml gacha per os) . Suvsizlanish darajasiga qarab og'iz orqali qabul qilish	+	+	+	+	+	Peroral-degidratatsiya darajasiga qarab individual tanlanadi	Peroral-degidratatsiya darajasiga qarab individual tanlanadi
Anilinlar (parasetamol)	Ichish uchun sirop 60 ml va 100ml, v 5 ml – 125 mg; tabletka ichish uchun 0,2 g va 0,5 g; rektal suppositorii; in'eksiya uchun eritma (1 ml 150 mg).			+	+	+	ko'rsatma asosida	ko'rsatma asosida
propion kislota unumlari (ibuprofen)	Suspenziya va tabletka-ichish uchun. Suspenziya 100mg/5ml; tabletka 200 mg;			+	+	+	ko'rsatma asosida	ko'rsatma asosida
sink preparatlari	Ichishga eritma tayyorlash uchun kukun			+	+	+	bemorning yoshiga ko'ra 10 kun	

Boshqa regidratatsion eritmalar	Dekstroza In'eksiya uchun eritma 5% 200 ml, 400 ml; 10% 200 ml, 400 ml			+	+	+	Kasallik og'irlik darajasi, bemorning yoshi, degidratatsiya darajasiga qarab individual tanlanadi	Kasallik og'irlik darajasi, bemorning yoshi, degidratatsiya darajasiga qarab individual tanlanadi
	Natriy xlorid 0,9% -100 ml, 250 ml, 400 ml			+	+	+	Kasallik og'irlik darajasi, bemorning yoshi, degidratatsiya darajasiga qarab individual tanlanadi	Kasallik og'irlik darajasi, bemorning yoshi, degidratatsiya darajasiga qarab individual tanlanadi
	Ringera eritmasi, Ringer-laktat Infuziya uchun-200 ml, 400 ml			+	+	+	Kasallik og'irlik darajasi, bemorning yoshi, degidratatsiya darajasiga qarab individual tanlanadi	Kasallik og'irlik darajasi, bemorning yoshi, degidratatsiya darajasiga qarab individual tanlanadi

Eslatma: Bemorning yoshiga va kasallikning og'irlik darajasiga qarab dori vositalarining zarur miqdori individual ravishda tanlanadi.

Davolash tadbirlari (asosiy medikamentoz davo)		Rejali tibbiy yordam ko'rsatish darajasi va turi bo'yicha					O'rtacha sutkalik dozirovkasi	Bir kurslik dozirovka
		Ambulator yordam		Statsionar yordam				
Dori-vositaning	Dori-vositaning	OShP/OP	KTMP	Tuman (shahar)	Viloyat darajasidagi	Respublika darajasidagi		

(xalqaro patentlanmagan) nomi	dozirovkasi va qo'llanilishi			shifoxonalari	tibbiyot muassasalari	tibbiyot muassasalari		
Ferment preparatlar pankreatin	Kapsula 10000 i 25000 XB dlya priema vnutr			+	+	+	Bolaning yoshiga qarab ko'rsatma asosida	Bolaning yoshiga qarab ko'rsatma asosida
Enteroseptik Nifuroksazid nitrofuranlar	Kapsula 200 mg, suspenziya 200 mg/5 ml 100 ml ichish uchun	+	+	+	+	+	5 kun	Bolaning yoshiga qarab
Enterosorbentlar Dioktaedrik smektit, Kremniy dioksid kolloid, polimetilsiloksan poligidrat Lignin gidrolizli	suspenziya tayyorlash uchun kukun	+	+	+	+	+	5 kun	V zavisimosti ot vozrasta
Probiotiklar	Saxaromitsety Bulardi (Saccharomyces boulardii CNCM I-745) Suspenziya tayyorlash uchun kapsulalar va kukun 250 mg; poroshok 250 mg			+	+	+	Bolaning yoshiga qarab 10 kun	Bolaning yoshiga qarab 10 kun
	Lactobacterii, Bifidobacterii Suspenziya tayyorlash uchun kapsulalar va kukun			+	+	+	Bolaning yoshiga qarab 10 kun	Bolaning yoshiga qarab 10 kun
	Bifidobacterium BB-12 Suspenziya tayyorlash uchun Kapsula va kukun			+	+	+	Bolaning yoshiga qarab 10 kun	Bolaning yoshiga qarab 10 kun

	Lactobacillus rhamnosus LGG* (Uzbekistanda qayd etilmagan) Suspenziya tayyorlash uchun kapsulalar va kukun			+	+	+	Bolaning yoshiga qarab 10 kun	Bolaning yoshiga qarab 10 kun
Miotrop spazmolitiki	Drotaverin gidroxlorid Eritmasi m/o *2,0 ml			+	+	+	Bolaning yoshiga qarab ko'rsatma asosida	Bolaning yoshiga qarab ko'rsatma asosida
	Papaverin gidroxlorid m/o yuborish uchun eritma * 2,0 ml			+	+	+	Bolaning yoshiga qarab ko'rsatma asosida	Bolaning yoshiga qarab ko'rsatma asosida
Triazol unumlari	Flukonazol qo'shimcha zamburug'li infeksiyada	+	+	+	+	+	Bolaning yoshiga qarab ko'rsatma asosida	Bolaning yoshiga qarab ko'rsatma asosida
Qusishga qarshi vositalar	Osetron Metoklopromid Domperidon 0,5-1,5 mg/kg 1 yoshgacha va 1 yoshdan oshganda bolalarga, 1-2 tabletkadan ovqatdan oldin			+	+	+	Bolaning yoshiga qarab ko'rsatma asosida	Bolaning yoshiga qarab ko'rsatma asosida
Vitaminlar	Askorbin ksilota			+	+	+	Bolaning yoshiga qarab ko'rsatma asosida	Bolaning yoshiga qarab ko'rsatma asosida
fibrinoliz ingibitorlari	Aminokapron kislota			+	+	+	Bolaning yoshiga qarab ko'rsatma	Bolaning yoshiga qarab ko'rsatma

							asosida	asosida
Gormonal preparatlar	Prednizolon - 30 mg/1 ml (tana vazni va bolaning yoshiga ko'ra)			+	+	+	Bolaning yoshiga qarab ko'rsatma asosida	Bolaning yoshiga qarab ko'rsatma asosida
	Deksametazon eritma/in'eks. 4 mg/1 ml; 8 mg/1 ml			+	+	+	Bolaning yoshiga qarab ko'rsatma asosida	Bolaning yoshiga qarab ko'rsatma asosida
	Gidrokortizon m/o yuborish uchun eritma 25 mg/1 ml			+	+	+	Bolaning yoshiga qarab ko'rsatma asosida	Bolaning yoshiga qarab ko'rsatma asosida
Plazma o'rnini bosuvchi vositalar	Albumin eritmasi. 20%: fl. 50 ml yoki 100 ml			+	+	+	Bolaning yoshiga qarab ko'rsatma asosida	Bolaning yoshiga qarab ko'rsatma asosida
	YaMP 50-300 ml, v/i			+	+	+	Bolaning yoshiga qarab ko'rsatma asosida	Bolaning yoshiga qarab ko'rsatma asosida
	Gidroksietil kraxmal - 6%: but. 200 ml, 250 ml yoki 400 ml			+	+	+	Bolaning yoshiga qarab ko'rsatma asosida	Bolaning yoshiga qarab ko'rsatma asosida
xolinesteraza ingibitorlari	Neostigmin metilsulfat (Prozerin) v/i va t/o yuborish uchun eritma 500 mkg/1 ml			+	+	+	Bolaning yoshiga qarab ko'rsatma asosida	Bolaning yoshiga qarab ko'rsatma asosida
Gemostatiklar	Etamzilat natriya (Ditsinon) 12,5% m/o va v/i			+	+	+	Bolaning yoshiga qarab ko'rsatma asosida	Bolaning yoshiga qarab ko'rsatma asosida
Enterosorbentlar	Oktaidrik smektit			+	+	+	Bolaning	Bolaning

							yoshiga qarab ko'rsatma asosida	yoshiga qarab ko'rsatma asosida
Aminopenitsillinlar*	Ampitsillin/ Sulbaktam eritma tayyorlash uchun kukun 500 mg+250 mg v/i va m/o			+	+	+	Bolaning yoshiga qarab ko'rsatma asosida	Bolaning yoshiga qarab ko'rsatma asosida
Sefalosporinlarning 2-avlodi *	Sefuroksim eritma tayyorlash uchun kukun 250 mg, 750 mg i 1500 mg			+	+	+	Bolaning yoshiga qarab ko'rsatma asosida	Bolaning yoshiga qarab ko'rsatma asosida
Sefalosporinlarning 3-avlodi*	Seftriakson eritma tayyorlash uchun kukun 1 g. v/i, m/o			+	+	+	Bolaning yoshiga qarab ko'rsatma asosida	Bolaning yoshiga qarab ko'rsatma asosida
	Sefiksim Tabletka- 200 mg, suspenziya -ichish uchun 100 mg/5 ml			+	+	+	Bolaning yoshiga qarab ko'rsatma asosida	Bolaning yoshiga qarab ko'rsatma asosida
	Sefotaksim eritma tayyorlash uchun kukun v/i va m/o yuborish uchun, 1 g			+	+	+	Bolaning yoshiga qarab ko'rsatma asosida	Bolaning yoshiga qarab ko'rsatma asosida
	Sefepim eritma tayyorlash uchun kukun, 1 g			+	+	+	Bolaning yoshiga qarab ko'rsatma asosida	Bolaning yoshiga qarab ko'rsatma asosida
Boshqa aminoglikozidlar	Amikatsin eritma tayyorlash uchun kukun 500 mg/2 ml			+	+	+	Bolaning yoshiga qarab ko'rsatma asosida	Bolaning yoshiga qarab ko'rsatma asosida
Karbopenemlar	Meropenem eritma			+	+	+	Bolaning	Bolaning

	tayyorlash uchun kukun- 1 g va 500 mg						yoshiga qarab ko'rsatma asosida	yoshiga qarab ko'rsatma asosida
bakteriofaglar	salmonellezli /shigellezli Bakteriofag / Ichish uchun. Fl. 20 ml (4 yoki 10 dona).			+	+	+	Bolaning yoshiga qarab ko'rsatma asosida	Bolaning yoshiga qarab ko'rsatma asosida
polivalent bakteriofag	Intestibakteriofag ichish uchun. Fl. 20 ml (4 yoki 10 dona)			+	+	+	Bolaning yoshiga qarab ko'rsatma asosida	Bolaning yoshiga qarab ko'rsatma asosida

Eslatma: Antibakterial terapiya kursi kasallikning og'irligiga, asoratlarning mavjudligiga va bakteriya tashuvchanlikning shakllanishiga, bakteriologik tekshiruv natijalariga va antibiotiklarga sezgirligiga bog'liq. Kasallikning o'rta og'ir shakllarida davolash kursi 5-7 kundan oshmaydi, og'ir hollarda 10-14 kungacha cho'zilishi mumkin.

Antibiotiklar faqat qo'zg'atuvchining mikrobiologik tasdiqlangandan so'ng (iloji bo'lsa) va patogenlarning sezgirligi to'g'risidagi ma'lumotlarni hisobga olgan holda buyuriladi. O'IIning virusli etiologiyasi yoki yengil shakllarida antimikrob rezistentlik rivojlanish xavfini kamaytirish uchun antibiotiklar qo'llanilmaydi (WHO AMR Guidelines, 2024). Antibiotiklarni tayinlash samaradorlikni majburiy monitoring qilish va davolashni o'z vaqtida tuzatish bilan dozalarga, qabul qilish soniga va kurs davomiyligiga qat'iy rioya qilishni talab qiladi.

(Diareya asoratlarini davolash)

Davolash tadbirlari	Rejali tibbiy yordam ko'rsatish darajasi va turi bo'yicha				
	Ambulator yordam		Statsionar yordam		
	OShP/OP	KTMP	Tuman (shahar) shifoxonalari	Viloyat darajasidagi tibbiyot muassasalari	Respublika darajasidagi tibbiyot muassasalari
1. Gipovolemik shokni davolash			+	+	+
2. Ichak parezini davolash			+	+	+
3. O'tkir buyrak yetishmovchiligi, gemolitik-uremik sindromni davolash			+	+	+
4. Infekcion-toksik shokni davolash			+	+	+
5. Neyrotoksikozni davolash			+	+	+
6. Miya shishini davolash			+	+	+

Eslatma: Diareya asoratlarini davolash- protokolga muvofiq amalga oshiriladi.

1. Gipovolemik shokda ovqatlanishning og'ir buzilishlari bo'lmaganda: Davolash 7-sxemaga (statsionar darajadagi QOVKV cho'ntak ma'lumotnomasi) muvofiq o'tkaziladi: "Shokda bolaga suyuqlikni qanday tezlik bilan v/i yuborish kerak, ammo ovqatlanishning og'ir buzilishlarisiz," so'ngra 11-sxema "Shokka qarshi dastlabki chora-tadbirlar o'tkazilgandan so'ng og'ir suvsizlanishda shoshilinch yordam ko'rsatish."

2. DVS sindromida: Qon va uning preparatlarini qo'llash O'zbekiston Respublikasi Sog'liqni saqlash vazirining 10.08.2016 yildagi "Donor qoni tarkibiy qismlari va uning preparatlarini klinik qo'llash bo'yicha yo'riqnomani tasdiqlash to'g'risida"gi 352-sonli buyrug'i va O'zbekiston Respublikasi Sog'liqni saqlash vazirining 09.04.2019 yildagi "Davolash-profilaktika muassasalarida transfuziologik yordamni tashkil etish to'g'risida"gi 99-sonli buyrug'iga muvofiq ko'rsatmalar mavjud bo'lganda amalga oshiriladi.

3. O'tkir buyrak yetishmovchili (UBE),gemolotik uremik sindrom (GUS)ni davolash. Davolash kattalar va bolalarda nefrologik kasalliklarni davolashning klinik bayonnomasiga muvofiq amalga oshiriladi.

(DAVOLOVCHI OVQATLANISH/PARHEZ)

Ovqatlanish tartibi	Rejali tibbiy yordam ko'rsatish darajasi va turi bo'yicha				
	Ambulator yordam		Statsionar yordam		
Parhez stoli va uning davomiyligi	OShP/OP	KTMP	OShP/OP	KTMP	Respublika Tibbiyot muassasasi
1.Parhez stoli №4.	+	+	+	+	+
Enteral ovqatlanish	+	+	+	+	+
Parenteral ovqatlanish			+	+	+

Eslatma

- parhez - bolaning yoshi, ovqatlanishdagi afzalliklari va kasallik boshlanishidan oldingi ovqatlanish odatlariga ko'ra;
- emizikli bolalarni ko'krak suti bilan ular xohlagancha tez-tez va uzoq vaqt emizish lozim;
- sun'iy ovqatlantirilayotgan bolalarni ular uchun odatiy bo'lgan oziq-ovqat bilan ovqatlantirishni davom ettirish kerak;
- 2 yosh va undan katta bolalar uchun - 4-stol tavsiya etiladi;
- laktoza yetishmovchiligi bo'lgan bolalarga past laktozali yoki laktozasiz aralashmalar tavsiya qilinadi.

DISPANSERIZATSIYa

NAZORATGA OLINGAN BEMOR DISPANSERIZATSIYASI	Tibbiy xizmatlar nomi	OShP/OP	KTMP	Tadbirlar minimal soni	Dispanser nazorati muddati
Mutaxassis (shifokor) maslahati	1. klinik va fizikal tekshiruvlar	+	+	1	6 oy
Izoh: Asosiy nazorat qiluvchi shifokorlar – oilaviy shifokor, nevropatolog, kardiolog, ko‘rsatmaga muvofiq okulist jalb qilinadi.					
Laborator tekshiruvlar	1.Umumiy qon taxlili	+	+	Oyiga 1 marta	Nozologiyaga qarab 1-3 oygacha
	2.Koprogramma			Oyiga 1 marta	Nozologiyaga qarab 1-3 oygacha

(REABILITATSIYa)

Reabilitatsiya turlari	Tibbiy xizmatlar nomi	Uy sharoitida	SVP/SP/SMP	Statsionar sharoitda	Tadbirlar minimal soni	Reabilitatsiya nazorati muddati
Mutaxassis (shifokor) maslahati	1. klinik va fizikal tekshiruvlar					
Eslatma: Kasalxonadan chiqarilgandan so‘ng, vazn ortishi natijasida yuzaga kelishi mumkin bo‘lgan o‘ziga xos ozuqa moddalari yetishmovchiligini bartaraf etish uchun qo‘shimcha davolash usullari talab etilishi mumkin. Mikroelementlar tanqisligining oldini olish maqsadida, bemorlar to‘liq sog‘aygunlariga qadar mikroelementlarni tavsiya etilgan kunlik me‘yordan taxminan ikki barobar ko‘proq miqdorda qabul qilishni davom ettirishlari lozim.						
Laborator tekshiruvlar	1. Umumiy qon tahlili					
	2. Koprogramma					

Eslatma: Shigellyoz (dizenteriya)

- Maktabgacha ta'lim muassasalari (MTM), maktab-internatlar, bolalar sog'lomlashtirish muassasalariga qatnaydigan sog'aygan bolalar 1 oy davomida kuzatuvga olinadi.
- Ikki marta bakteriologik tekshiruv.
- Muddat oxirida klinik ko'rik.

Esherixioz

- Bolalar klinik sog'aygandan so'ng va najasning uch marta bakteriologik tekshiruvining salbiy natijalari olingandan so'ng kasalxonadan chiqariladi.
- Uydan chiqqandan so'ng qo'shimcha tekshiruv yoki karantindan o'tmasdan bolalar muassasalariga qo'yiladi.
- Ilk yoshdagi bolalar (2 yoshgacha) 1 oy davomida dispanser kuzatuvda bo'lib, axlati har kuni tekshirib turiladi.

Xolera

- Kasallikdan tuzalgan bolalar 3 oy davomida tibbiy kuzatuv ostida bo'ladi.
- Birinchi oyda bakteriologik tekshiruv 10 kunda bir marta o'tkaziladi.
- Keyingi oylarda - oyiga 1 marta.

Salmonellez

- Salmonellalarning surunkali tashuvchilari bo'lgan bolalar bolalar yaslilariga (bolalar uylariga) kiritilmaydi.
- Bolalar bog'chalari, maktablar, maktab-internatlarga qatnaydigan bolalar jamoaga qo'yiladi, biroq ularga ovqatlanish bloklarida navbatchilik qilish taqiqlanadi.
- Mehribonlik uylari va maktab-internatlardagi bolalar bir marta bakteriologik tekshiruvdan o'tkaziladi.

Ichak iersiniozi**Kasallikning og'ir shakllarini o'tkazgan bolalar uchastka pediatri dispanser kuzatuv ostida bo'ladilar.**

- Yaxshi kechganda kuzatuv 21 kun davom etadi.
- Shikoyatlar yoki klinik ko'rinishlar mavjud bo'lsa, laboratoriya tekshiruvi va zarur bo'lsa, kasalxonaga yotqizish buyuriladi.

Kampilobakterioz

- Erta yoshdagi bolalar (2 yoshgacha) 1 oy davomida dispanser kuzatuvda bo'lib, har kuni najas tekshiriladi.
- Kasallik qaytalanishiga shubha tug'ilsa, qayta laboratoriya tekshiruvi tayinlanadi.

Mazkur klinik protokol va standartlar O'zbekiston Respublikasi Sog'liqni saqlash vazir o'rinbosari Basitxanova E.I, Tibbiy sug'urta boshqarmasi boshlig'i Sh. Almardanov, klinik protokollar va standartlarni ishlab chiqish va joriy etish bo'limi boshlig'i Sh.R. Nurimova boshchiligida, Klinik protokollar va standartlarni ishlab chiqish va joriy etish bo'limi bosh mutaxassisi G.Djumayeva, yetakchi mutaxassisi N.Raximova tomonidan tashkiliy va uslubiy ko'magi asosida ishlab chiqilgan.